



Національний
банк України

Ризик орієнтовний підхід в фінансовому моніторингу

м. Львів, 12 квітня 2019 року

ДОСЯГНЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЗА ОСТАННІ РОКИ



- ✓ Інтенсивний фокус на запровадженні ефективних ризик-орієнтованих AML-процедур
- ✓ Зміна вектору аналізу клієнтських операцій на аналіз «по суті»
- ✓ Скасування адміністративного втручання регулятора у проведення валютних операцій
- ✓ Подвійний акцент на виявленні реальних КБВ (UBO)
- ✓ Посилення заходів щодо PEP



ОЦІНКА MONEYVAL У 2017 РОЦІ (ЩОДО БАНКІВ)

Immediate Outcome 4. p. 400

The banking sector appeared to have comprehensive knowledge of the ML/FT risks facing their organizations and demonstrated a sound understanding of the rationale behind each of the risk factors identified in the AML/CFT and in the NRA.

Безпосередній результат 4. п.400

Банківський сектор має комплексне розуміння ризиків ВК/ФТ, на які вони наражаються, та демонструє чітке розуміння щодо обґрунтування факторів ризику, визначених у Законі про ПВК/ФТ та під час НОР.

Immediate Outcome 4. p. 411

The banking sector demonstrated a more detailed understanding of the rationale behind the risks specified in the AML/CFT Law. As such, the banks generally appeared to have more comprehensive mitigation controls in place which, while varied, better identified threats posed and controlled those threats. Non-banking REs demonstrated narrower mitigation measures in response to risks identified.

Безпосередній результат 4. п.411

Банківський сектор демонструє більш детальне розуміння ризиків, визначених у Законі про ПВК/ФТ. Таким чином, загалом банки застосовують більш комплексні заходи контролю, які будучи різними для кожного банку, краще забезпечують виявлення та контроль відповідних загроз. Небанківські СПФМ продемонстрували вужче коло заходів, які застосовуються ними для мінімізації виявлених ризиків.

ОЦІНКА MONEYVAL У 2017 РОЦІ (ЩОДО НБУ)

Immediate Outcome 3. p. 476

The NBU seeks to ensure that banks understand the nature of transactions and obtains significant information in relation to the banking sector to inform its understanding and identification of ML risk. The NBU's role in relation to currency transactions and the currency control requirements and the related activities by banks provides input to facilitate understanding of transactions. The NBU has an informed view of the ML risks of each bank and a good understanding of the risks in relation to the banking sector.

Безпосередній результат 3. п.476

НБУ докладас зусиль для забезпечення розуміння банками суті операцій та отримує значні обсяги інформації щодо банків з метою забезпечення розуміння та виявлення ризиків ВК. Роль НБУ щодо валютного регулювання та встановлення вимог щодо валютного контролю сприяє процесу з'ясування банками суті операцій. НБУ має повне уявлення щодо ризиків ВК кожного банку та добре розуміння ризиків банківського сектору

Immediate Outcome 3. p.492.

NBU resources appear to be directed at the areas of greatest risk in relation to banks and the quality of its supervision is highly regarded.

Безпосередній результат 3. п. 492

Ресурси НБУ направлені на зони найвищого ризику у банківському секторі, а якість нагляду НБУ заслуговує на найвищу оцінку.

Immediate Outcome 3. Key Findings

The NBU has made a demonstrable difference to the level of compliance in the banking sector.

Безпосередній результат 3. Ключові висновки

Заходи НБУ мають помітний позитивний вплив на рівень дотримання банківським сектором законодавства у сфері ПВК/ФТ

ОСНОВНІ НАЦІОНАЛЬНІ РИЗИКИ УКРАЇНИ, ЗАФІКСОВАНІ ЕКСПЕРТАМИ MONEYVAL:



➤ КОРУПЦІЯ



➤ НЕЗАКОННА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ *(фіктивне підпр-во, ухилення від сплати податків, шахрайство тощо)*

➤ ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА



➤ ЗРОСТАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

➤ ДІЯЛЬНІСТЬ КОНВЕРТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ



➤ ВИСОКИЙ ОБІГ ГОТІВКИ



➤ РИЗИК ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ

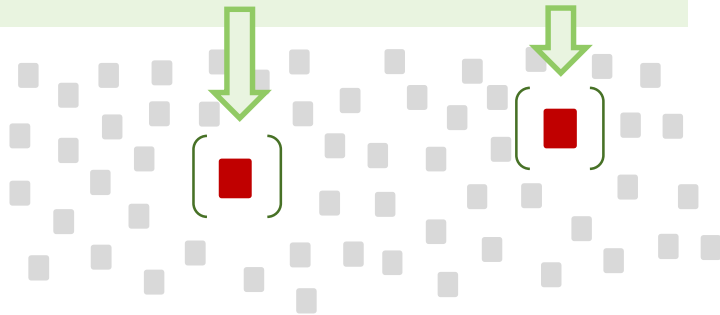
➤ НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ, *які можуть використовуватися для передачі коштів терористам та терористичним організаціям*

ГОЛОВНІ АКЦЕНТИ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО НАГЛЯДУ НБУ

ОСНОВНА УВАГА

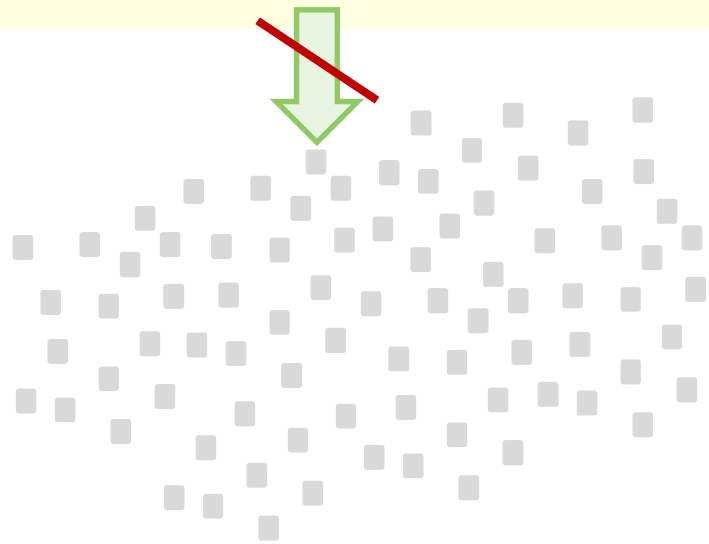
під час нагляду:

- Готівкові та схемні операції
- Фіктивне підприємництво
- Публічні діячі (PEP)*
- Ідентифікація UBO (КБВ)
- Фінансування тероризму

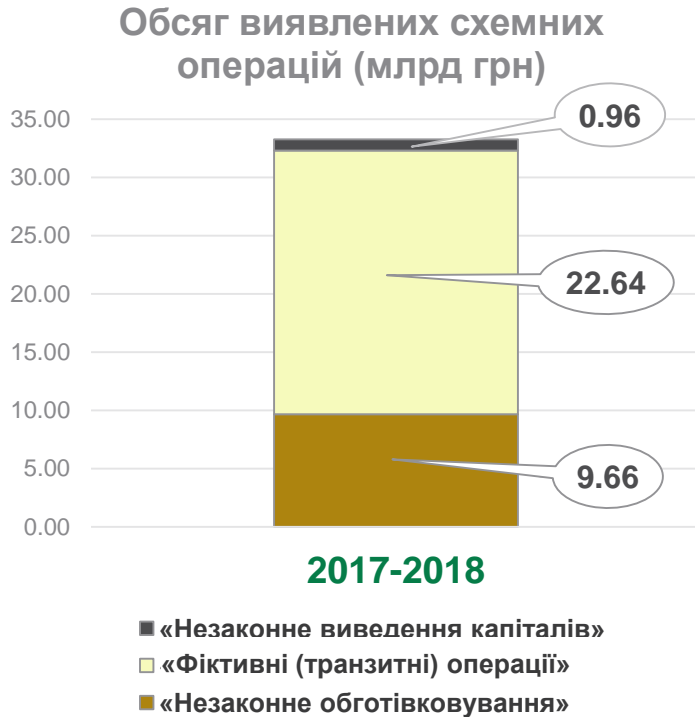


НЕ Є ФОКУСОМ УВАГИ:

- Звичайні операції громадян
- Реальний бізнес



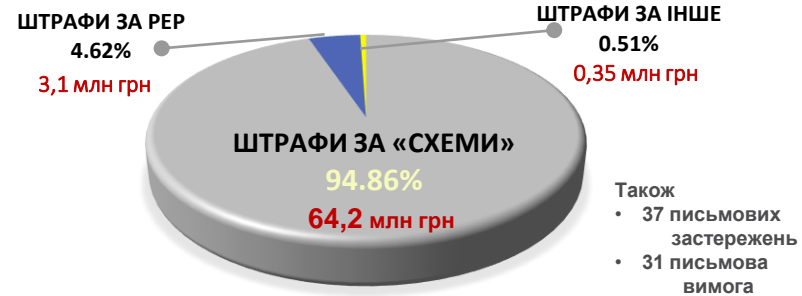
РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ДІЇ



За результатами перевірок у 2015-2016 рр. відкликано банківську ліцензію та ліквідовано 4 банки

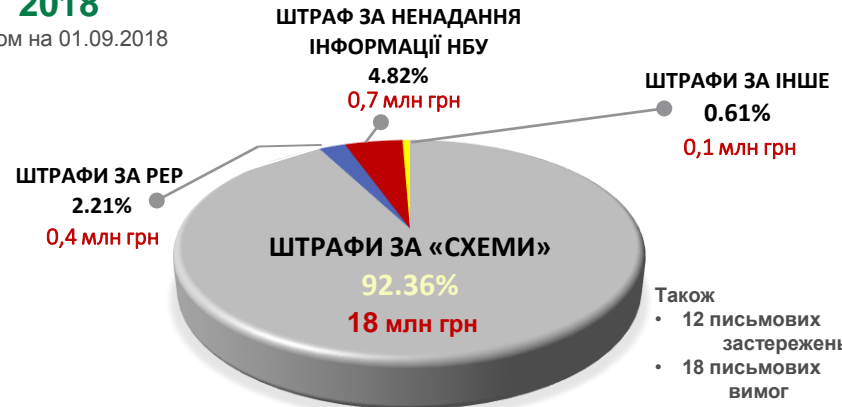
2017

САНКЦІЇ



2018

станом на 01.09.2018

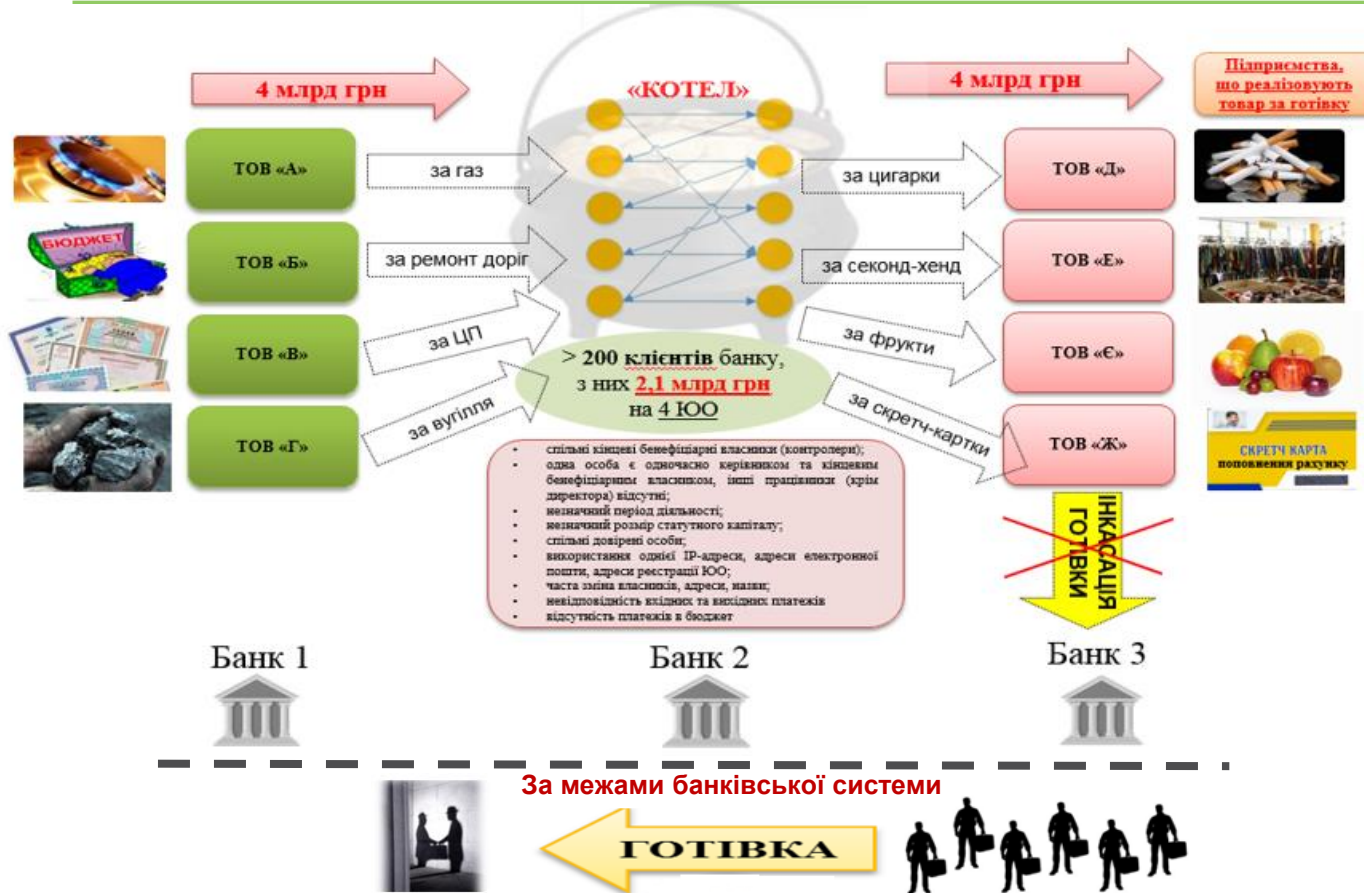


САНКЦІ ДО БАНКІВ ЗА ОСТАННІ 12 МІСЯЦІВ

№ п/п	Банк	Загальна сума штрафу	Сума штрафу за		Загальна сума РД	Рішення про невідповідність керівника банку
			РЕР	РД		
1	БАНК 1	27 100 000,00	300 000,00	26 800 000,00	2 681 273 216,82	Непогодження Відповідального працівника
2	БАНК 2	35 000,00	-	-	-	-
3	БАНК 3	6 080 000,50	-	5 969 200,49*	3 883 646 153,00	Відсторонення Відповідального працівника та Голови Правління
4	БАНК 4	30 800,00				-
5	БАНК 5	1 550 000,00	-	1 550 000,00*	419 845 582,00	-
6	БАНК 6	1 284 000,00	-	1 284 000,00*	429 178 879,27	-
7	БАНК 7	1 207 205,10	-	1 207 205,10*	10 019 622 306,99	Відсторонення Голови Правління Непогодження Відповідального працівника
8	БАНК 8	400 000,00	400 000,00	-	-	-
9	БАНК 9	5 000 000,00	-	5 000 000,00*	7 505 006 713,54	Відсторонення Відповідального працівника та Голови Правління
10	БАНК 10	462 245,45	-	-	-	-

* Сума штрафу обмежена 1% розміру статутного капіталу

1. Фіктивні (транзитні) операції (приклад)



Чи міг банк самостійно виявити і зупинити «схемні операції»?

ТАК!

- 200 осіб є клієнтами одного банку, пов'язаними між собою, мають однакові ознаки
- Різні призначення вхідних та вихідних платежів

2. Незаконне зняття готівки (приклад)

Протягом 7 місяців 2016 -2017

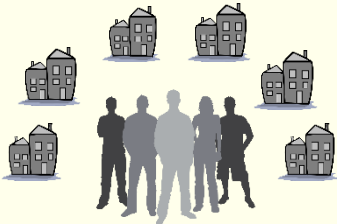
Спец. знижені
тарифи
на зняття готівки



99% готівки через касу
банку отримувала 1
довірена особа



БАНК В



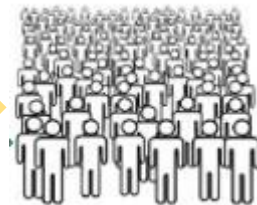
6 ЮР.
ОСІБ

≈ 2,7 млрд грн
ГОТІВКА



закупівля
втор. сировини

ГОТІВКА

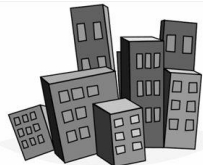


ОБСЯГ НІБИТО ЗІБРАНОЇ
ВТОРСИРОВИНИ:
370 ТИС. ТОН

Для перевезення такого обсягу
необхідно **БІЛЬШЕ 100 !!!**
КАМАЗІВ ЗА ДЕНЬ діяльності.
В той же час платежі за перевезення
відсутні.

- ✓ окремі особи є фігурантами кримінальних проваджень: наркомани, повії, засуджені, зниклі безвісти ...
- ✓ майже всі фіз. особи зареєстровані в одній області
- ✓ 9 померлих в 2012-2014 роках

ВЕЛИКА
КІЛЬКІСТЬ ЮР. ОСІБ



різні банки

МАЮТЬ ОЗНАКИ ФІКТИВНОСТІ

- надання Банку фінансової звітності, яка не надавалась до ДФСУ;
- розмір статутного капіталу становить 10000 грн;
- спільна електронна адреса, номери контактних телефонів, IP-адреса;
- в штаті один працівник, який одночасно є КБВ та директором усіх 6 юридичних осіб;
- договори з ознаками удаваності/підробки;
- 2 власники померли після фінансових операцій

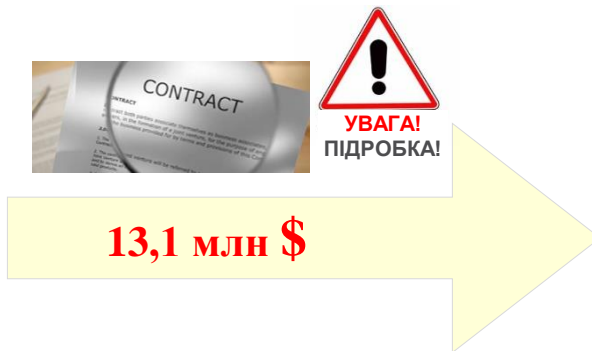
**ЧИ МІГ БАНК САМОСТІЙНО ВІЯВИТИ І
ЗУПИНИТИ «СХЕМНІ ОПЕРАЦІЇ? – ТАК!**

- Юр.особи – клієнти одного банку та мають ознаки фіктивності
- Отримання готівки у великих обсягах
- Нереально великі обсяги вторинної сировини
- Численні ознаки підробки клієнтами наданих до банку документів
- Візуально різні підписи одних і тих самих осіб на різних документах

TAKE

3. Незаконне виведення капіталів (приклад)

Протягом 1 року



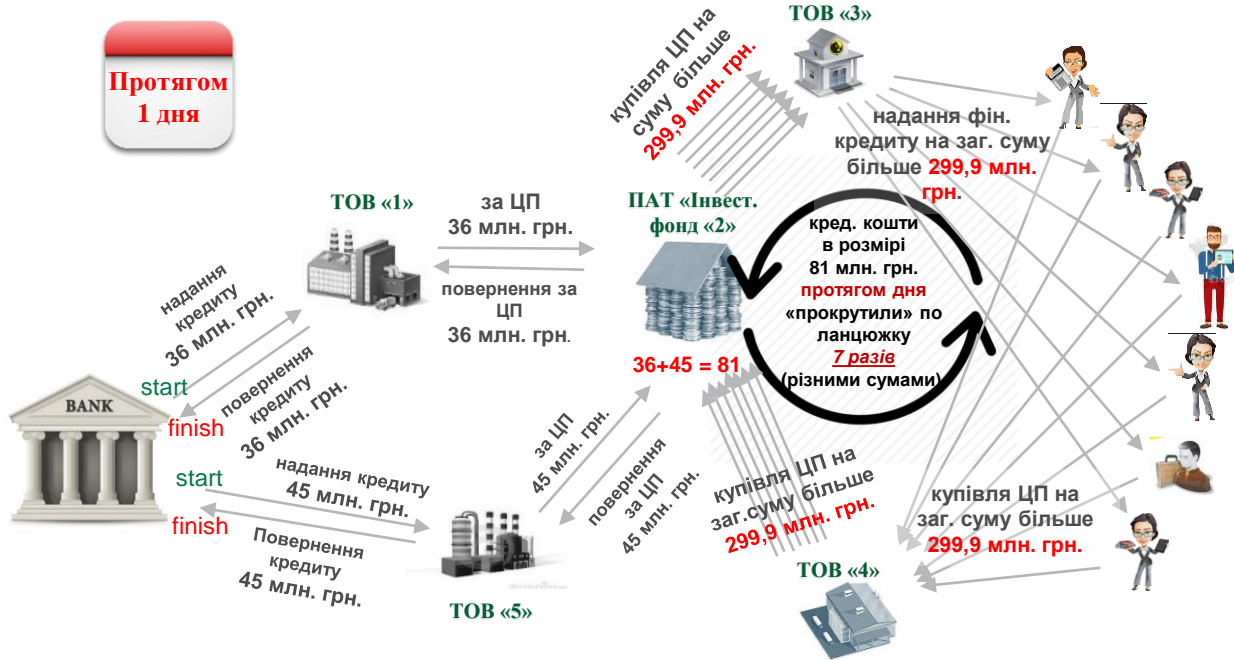
ОЗНАКИ ПІДРОБКИ ДОКУМЕНТІВ:

- листи інших банків про передачу митн.деклараций та контрактів клієнтів, на основі яких Банк здійснював купівлю та переказ вал.коштів, не надсилались цими банками;
- відсутність у ДФС інформації щодо митного оформлення імпорتنних операцій за цими контрактами;
- в поданих банку клієнтом контрактах містяться реквізити рахунків в інших банках, які ними не відкривались

ІНДИКАТОРИ СУМНІВНОСТІ:

- у більшості ЮО керівником та КБВ (контролером) виступає одна і та ж фіз.особа;
- окремі ЮО зареєстровані за однією адресою;
- часта зміна керівників та КБВ (контролерів), зокрема, на фіз.осіб - резидентів невизнаних територій;
- закриття рахунків клієнтів колишніми керівниками (за відсутності на час закриття відповідних повноважень)

4. Фіктивне формування доходів від продажу ЦП для подальшого декларування та легалізації доходів



Потенційними клієнтами є будь-які особи, яким необхідно сформувати дохід/прибуток, у тому числі публічні особи

В щорічну декларацію публічної особи можуть вноситися дані про доходи від продажу ЦП.

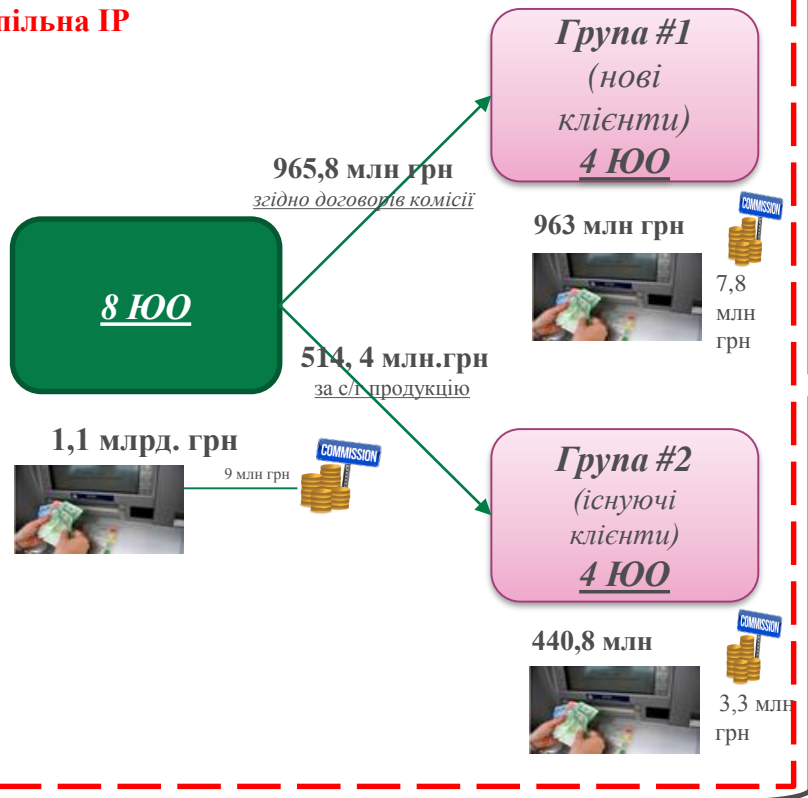
Етап 1: за рахунок кредитних коштів банку створені умови для купівлі ЦП та надання фінансового кредиту на суму, яка майже в 4 рази перевищує суму кредитних коштів;

Етап 2: попередньо куплені ЦП реалізуються, фінансовий кредит повертається по тій же «СХЕМІ» за рахунок кредитних коштів банку

5. Зняття готівки на с/г продукцію (повторне виявлення ризикової діяльності)

Більше 1 року

Спільна ІР



Більшість клієнтів та їх контрагентів є **фігурантами кримінальних проваджень** (ухилення від сплати податків) (доступні на момент відкриття рахунків / проведення фін. операцій)

ПН фізичних осіб (близько 700) у яких здійснювалась закупка с/г продукції, що зазначені у відомостях із закупівлі с/г продукції **не існують або обліковуються за іншими ФО**

Частиною ІОО подано до банку фінансову **звітність, що не подавалась до ДФС**

Суми, на які закуповувалась частина ІОО **перевищували граничні суми розрахунків готівкою** (10 тис грн протягом одного дня між)

у штаті ІОО **працювала одна особа**, яка одночасно була керівником та КБВ ІОО

Практично всі Юридичні особи мали **однакові ІР-адреси, номери контактних телефонів**

ІОО мали/мають **спільних керівників, КБВ, довірених осіб**, у частині ІОО **однакова адреса державної реєстрації**, що є місцем реєстрації значної кількості юридичних осіб

Частина ІОО зареєстрована майже одночасно, рахунки в Банку частині ІОО відкривались в короткий проміжок часу на однакових відділеннях

Практично всі Юридичні особи фігурують у акті Аудиту, як такі чії операції несуть ризики.

6. Фіктивні (транзитні) операції

Більше 1 року

Клієнти різних банків (більше 60 юр.осіб)

За будматеріали

За цінні папери

Поповнення СК

Відступлення прав вимог

За послуги

За продукти

8 млрд. грн.



18 юридичних осіб

1,8 млрд. грн.

За вторсировину

2,7 млрд. грн.

За вторсировину



РД!



Більшість осіб з реєстрацією в Криму

Окремі особи є померлими



- Паспорти 5 КБВ 8 юр.осіб (оборот 5 млрд. грн) наявні у вільному доступі в мережі Інтернет (за наявною в НБУ інформацією паспорт громадянина Ірландії не є справжнім, а використовувався виключно як зразок);
- Фінансова звітність клієнтів має ознаки підробки або відсутня;
- Клієнти мають: спільних контрагентів та/або IP та/або власників/керівників тощо;
- Копії договорів містять інформацію, що не відповідає дійсності;
- Більша частина клієнтів та їх контрагентів є фігурантами кримінальних проваджень;
- Рахунки відкривались у двох відділеннях майже одночасно;
- Перед відкриттям рахунків та в процесі обслуговування відбулась зміна власників/директорів.
- Обсяг фінансових операцій становить приблизно 3,2 % (з пов'язаними особами) та 12,3 % (без пов'язаних осіб).



7. Фіктивні операції з видачі кредитів



8. «Обготівкування» коштів з використанням послуг банків щодо інкасації

Протягом 10 місяців 2017 -2018



Транзитери + Компанії:

- ✓ зареєстровані на номінальних засновників з кола учасників «конвертаційного центру»;
- ✓ «за місцем реєстрації не знаходяться, звітність до органів ДФС України не подають, а посадові особи ... зареєстровані в Донецькій та Луганській областях і АР Крим»;
- ✓ «зареєструвала на прохання третіх осіб за грошову винагороду»,
- ✓ «внески до статутного фонду не здійснювала».

Problem: мільярди гривень виводяться у тіньовий сектор економіки з використанням послуг банків

Solution:

KYC



ПОДАЛЬШІ КРОКИ. ОСНОВНІ ЦІЛІ



ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ 4-Ї АМЛ-ДИРЕКТИВИ

як необхідний крок виконання Угоди з ЄС



ЩО ЦЕ ДОЗВОЛИТЬ:

- ✓ підвищити ефективність АМЛ-системи України та виконати одну з умов Угоди з ЄС
- ✓ збільшити рівень довіри до українських банків як прозорих та надійних партнерів з боку кореспондентів та інвесторів
- ✓ запровадити в банках нові інноваційні рішення (аутсорсинг, покладання, BankID тощо), що будуть більш гнучкими і ефективними для банків, а також зручними для клієнтів





07.02.2019

Закон України

«Про валюту і валютні операції»



Проведення перевірки

Було

Тотальний валютний контроль

Пропорційне обсягам операцій незалежно від ризику

Стандартні для усіх видів операцій

Підходи до перевірки

Розподіл ресурсів

Вимоги до документів

Стало

Новий ризик – орієнтований підхід

- Спрощений підхід;
- Стандартний підхід;
- Посилений підхід

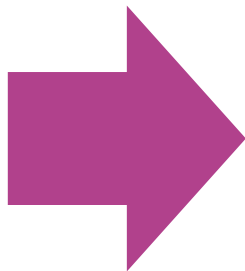
Увага значним та сумнівним операціям, в т. ч. дробленню

- мінімум документів для пересічних громадян і реального бізнесу;
- підвищена увага сумнівним операціям

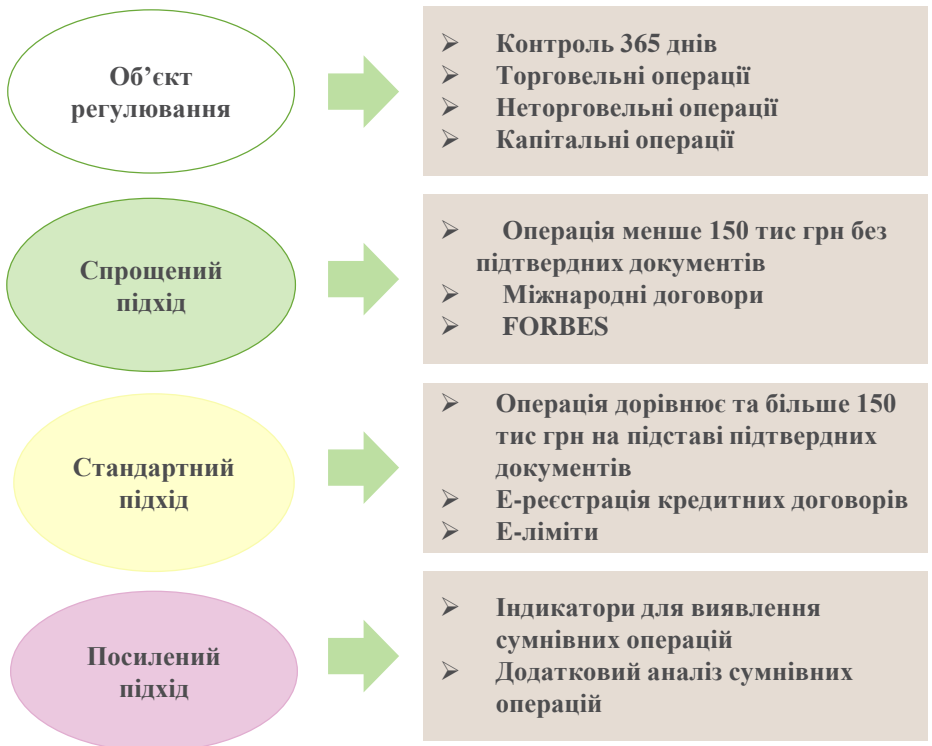
Впровадження ризик орієнтованого-підходу у валютному нагляді

Було

Тотальний контроль усіх операцій



Стало



Виведення капіталу страховими компаніями

Виведення капіталу страховими компаніями (СК) за операціями зі сплати перестраховальної премії
загальна сума 18 млн. €



1. Банком для СК були встановлені індивідуальні тарифи винагороди, що були вдвічі більші від стандартних.
2. Суть ковер-нот укладених СК з Страховим Брокером полягала в перестрахованні страхових ризиків та їх розміщення у Нерезидентів 1, 2, 3, 4, 5.
3. У додаткових угодах до ковер-нот в частині зміни перестраховувальників та їх часток відповідальності на нового перестраховувальника – Нерезидент 5 (частка – 100,00 %) відсутні підписи Нерезидента 5.
4. В пакетах документів по розрахункам СК за умовами ковер-нот Банком надано документи з різним змістом.

Виведення капіталу шляхом взаємозаліку

